

ΓΙΩΡΓΟΣ Σ.
ΠΟΛΙΤΗΣ

Το προξενιό
της
ΙΟΥΛΙΑΣ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Το προξενικό της Ιουλίας**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Γιώργος Σ. Πολίτης
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Μαρία Σεβαστιάδου
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Δημήτρης Χαροκόπος
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχωτά

© Γιώργος Σ. Πολίτης, 2020
© Φωτογραφιών εξωφύλλου: Ysbrand Cosijn/Trevillion, Joanna Czogala/Arcangel
© Φωτογραφίας οπισθοφύλλου: Annmarie Young/Shutterstock
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2020

Πρώτη έκδοση: Μάρτιος 2020

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-3421-6
Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-3422-3

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτί.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.	PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.
<i>Από το 1979</i>	<i>Publishers since 1979</i>
Έδρα:	Head Office:
Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση	121, Tatoi Str., 144 52 Metamorfossi, Greece
Βιβλιοπωλείο:	Bookstore:
Εμμ. Μενεάκη 13-15, 106 78 Αθήνα	13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece
Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550	Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550

e-mail: info@psychogios.gr
www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

ΓΙΩΡΓΟΣ Σ.
ΠΟΛΙΤΗΣ

Το προξενιό
της
ΙΟΥΛΙΑΣ

*Αφιερωμένο σε όλους όσοι αντιλαμβάνονται
πως καμία πίστη δεν είναι αξιότερη της ελάχιστης γνώσης.*

Σημείωμα του συγγραφέα

Τα ονόματα των ηρώων του έργου είναι απόρροια της φαντασίας του συγγραφέα και ουδεμία σχέση έχουν με την πραγματικότητα.

Θα ήταν αδύνατο –καθώς μεγάλο μέρος του έργου διαδραματίζεται στις Φυλακές Αβέρωφ– να μη γίνουν αναφορές στη ζωή των γυναικών πολιτικών κρατούμενων τη δεδομένη στιγμή, όπως επίσης θεωρείται δεδομένο πως η επιδερμική αναφορά του υπογράφοντα σ' αυτήν –αφού ο σκοπός του έργου είναι διαφορετικός– αδυνατεί να αποδώσει το μέγεθος της φρίκης που αποδεδειγμένα εκείνες βίωσαν.

Η περιγραφή του διευθυντηρίου της φυλακής δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, αλλά ο προαύλιος χώρος, τα κελιά, οι συνθήκες διαβίωσης των φυλακισμένων κι όλα τα συναφή αντλούν τα στοιχεία τους από αξιόπιστες πηγές στο Διαδίκτυο.

6 μέρες πριν από την εκτέλεση

*Φυλακές Αβέρωφ
15 Οκτωβρίου 1954, πρωί*

Το δωμάτιο του διευθυντηρίου των Φυλακών Αβέρωφ ήταν βαμμένο γκρι γαλάζιο μέχρι τη μέση του και, από κει και πάνω, λευκό. Στο κέντρο του υπήρχε ένα ξύλινο γραφείο με λεπτά πόδια ασπρισμένα στις γωνίες τους, τα οποία πατούσαν σ' ένα ακαθόριστου χρώματος μωσαϊκό. Πίσω από αυτό το γραφείο υπήρχε μια καρέκλα με σαφώς μεγαλύτερη πλάτη από το κανονικό και εμπρός του δύο άλλες με ξύλινο κάθισμα, κάπως καλύτερες από κείνες που έβρισκε κανείς στα διάφορα καφενεία. Στον τοίχο ψηλά, μια εικόνα της Παναγίας με το Θείο Βρέφος στην αγκαλιά και, κάτω από αυτήν και ελαφρώς αριστερά της, η επιβλητική φωτογραφία του βασιλιά Παύλου μέσα στην εντυπωσιακή στολή του. Σε συμμετρία πλάι της, βρισκόταν μια δεύτερη φωτογραφία, εκείνη της Φρειδερίκης. Στο μεγάλο παράθυρο στα δεξιά του παραλληλόγραμμου χώρου, το τζάμι θόλωνε ψηλά σε δύο τοξωτά σημεία, όπου το χέρι που είχε φροντίσει για την καθαριότητα με νερό και εφημερίδα δεν μπορούσε να φτάσει. Ο χώρος γενικά έδειχνε παγωμένος, η όψη του ανέδιδε μια θλίψη και

μια βεβαιότητα πως το σύνολο των νόμων του κράτους έπρεπε εξάπαντος να εφαρμοστεί.

Καμία επιείκεια σε κανέναν.

Η εφημερίδα που ήταν διπλωμένη πρόχειρα στη γωνία του γραφείου είχε τη φωτογραφία μιας γυναίκας με βλέμμα απλανές, άδειο, θαρρείς φτιαγμένο από μάρμαρο. Ήταν φανερό πως μέσα της είχαν πεθάνει όλα τα συναισθήματα. Η μετάνοια θα παρέμενε γι' αυτή μια άγνωστη έννοια όσα χρόνια κι αν περνούσαν, καθώς έδειχνε να μην έχει ούτε συναίσθηση των πράξεών της αλλά ούτε και επαφή με το περιβάλλον. Έτσι, τα συμπεράσματα που με βεβαιότητα αναφέρονταν στο τρίστηλο κάτω από την εικόνα της ήταν αυθαίρετα και αποτελούσαν αποκήνυμα της φαντασίας του συντάκτη, ο οποίος κι έφερε ακέραια όλη την ευθύνη:

«Η συζυγοκτόνος και παιδοκτόνος Ιουλία Προβιού, ήτις κατεδικάσθη ομοφώνως εις θάνατον διά τυφεκισμού υπό του Μεικτού Ορκωτού Κακουργιοδικείου Λαοίσης, παραμένει εισέτι αμετανόητος. Βέβαιον είναι, δε, πως, εάν είχε τη δυνατότητα, θα διέπραττε εκ νέου το φρικτόν, διπλούν έγκλημά της. Πρόκειται να εκτελεσθή την 21ην τρέχοντος μηνός. Η απόφασις αυτή εφιλοδώρησεν το Πανελλήνιον με ανάσες ευδαιμονίας».

Σε μια διπλανή, μικρότερη φωτογραφία υπήρχε ένα μαχαίρι που φερόταν ως το όπλο του εγκλήματος. Η λαβή του παρέμενε τυλιγμένη σ' ένα ματωμένο πανί. Κάτω από τη δεύτερη εικόνα υπήρχε η απόλυτα κατατοπιστική λεζάντα:

«Το εγχειρίδιον του εγκλήματος, το οποίον ευρέθη παρακείμενον εγγύς της μακαρίως ισταμένης, στυγνής δολοφόνου».

Η Αλεξάνδρα Γκίκα, που βρισκόταν με ειδική άδεια στο

διευθυντήριο, μόλις άκουσε την πόρτα να ανοίγει, σηκώθηκε. Κοίταξε στα μάτια τον κατά οχτώ χρόνια μεγαλύτερό της, γνωστό ποινικό δικηγόρο της πόλης των Αθηνών, Δημητρώ Ατζαλίνα, ο οποίος έβγαζε το καπέλο του και συγχρόνως της έτεινε το χέρι.

«Καλημέρα. Τι κάνεις;»

«Καλημέρα, κύριε Δημητρώ. Είμαι καλά».

«Δημητρώ ή κύριε Ατζαλίνα, Αλεξάνδρα. Όχι “κύριε Δημητρώ”. Ο διευθυντής Στεργίου δεν ήρθε;»

Ήταν προφανές ότι κανέναν δεν αισθανόταν άνετα σ’ ένα ξένο γραφείο. Ο αξιωματικός υπηρεσίας, όμως, επέμεινε πως προτιμούσε το γραφείο του διευθυντή γεμάτο και τον διάδρομο αδειανό.

«Ο Στεργίου δε φάνηκε;» ξαναρώτησε ο Δημητρός.

«Όχι, δεν ήρθε». Η Αλεξάνδρα στεκόταν ήδη αντίκρου του. Τον κοίταξε ίσια στα μάτια, που τα θεωρούσε πολύ εκφραστικά και της άρεσαν, κι αν, τούτη τη στιγμή, τη ρωτούσε μια φίλη της τι άλλο τής άρεσε πάνω του έτσι όπως έστεκε απέναντί του, θα μιλούσε για το μυαλό του. Ναι, γι’ αυτό θα μιλούσε και για την εξυπνάδα του, τον τρόπο που είχε να επεξεργάζεται τα γεγονότα και την τέχνη με την οποία αξιοποιούσε τα στοιχεία που βαστούσε στα χέρια του, εξερευνώντας το απώτερο άκρο των δυνατοτήτων τους. Είχε παρακολουθήσει, άλλωστε, αρκετές δίκες του κάνοντας ρεπορτάζ και είχε εντυπωσιαστεί από το σύνολο της παρουσίας του στις αίθουσες των δικαστηρίων. Τι, ψέματα να έλεγε; Ο Δημητρός τής άρεσε, πάει και τέλειωσε. Τη γοήτευε και πολλές φορές, όταν επέστρεφε με το λεωφορείο στο σπίτι της, τον σκεφτόταν. Τι σκεφτόταν; Τις κινήσεις του σώματός του, τα λόγια του, τις εκφράσεις του προσώπου του όταν αγόρευε: «Κι εδώ οφείλω να σας ρωτήσω, κύριοι συνάδελφοι... Πώς ερμηνεύετε το γεγονός ότι...» Μάλιστα, κάποιες φορές, τον ονειρευόταν με τα μάτια κλειστά. Τι ονειρευόταν; Αυτά δε λέγονται...

Η αναπόλησή της διακόπηκε ξαφνικά από τη φωνή του.

«Αλεξάνδρα, εκτός του ότι δεν είναι σύννομο, δε γνωρίζω αν και κατά πόσο είναι ηθικό εκείνο που σκέφτεσαι να κάνεις. Μην ξεχνάς ότι το παιδί της, όταν ψυχορραγούσε, ήταν σχεδόν τριών ετών».

«Κύριε Ατζαλίνα, μια προσπάθεια μόνο. Θα είναι η πρώτη σημαντική στιγμή της καριέρας μου. Άλλωστε έχουν αποτύχει όλες οι άλλες μέθοδοι. Αν κατορθώσω να την κάνω να μιλήσει με τον τρόπο που έχω σκεφτεί, ο κόσμος θα μάθει και τη δική της θέση. Για έγκλημα μιλάμε... Σίγουρα θα ενδιαφέρει πολλούς. Εξάλλου θα είναι και για μένα –αν τα καταφέρω, δηλαδή– η πρώτη καλή στιγμή της καριέρας μου. Θα μπορούσε να σημαίνει...»

Ο δικηγόρος οπισθοχώρησε ένα βήμα. Κοίταξε λοξά τη νεαρή δημοσιογράφο, εστιάζοντας κυρίως στο ευθύ βλέμμα της, στη δυναμική στάση του σώματός της και στην παρακλητική χροιά των λόγων της. Στη σκιά όλων αυτών, ανακάλυψε τη βαθιά της διάθεση και τη ζέση της για δουλειά. Την ειλικρίνειά της και μια συστολή που τον γοήτευσε. Παρ' όλα αυτά, έκανε μια τελευταία προσπάθεια να ανακαλύψει, πίσω από τα θετικά της, κάποια τρωτά σημεία στα λόγια της, μια ανακολουθία, ίσως, στην εικόνα που θα εξέπεμπε το παρυσιαστικό της αν το σύγκρινε με αυτά. Δεν κατάφερε τίποτε. Από όποια πλευρά κι αν εξέταζε την Αλεξάνδρα, εκτός από μια βιασύνη, απόρροια της φυσικής απειρίας της, διέβλεπε μονάχα ευθύτητα. Την κατέταξε αυτομάτως στα θηλυκά εκείνα που, γεμάτα ισχυρή θέληση, τελικά πετυχαίνουν αυτό που επιθυμούν.

Η μάνα της Αλεξάνδρας γνώριζε έναν πρωτοξάδερφό του. Τον είχε πετύχει –καιρό πριν– τον είχε αρπάξει βιαστική από το μπράτσο και τον είχε παρακαλέσει: «Μίλα, μωρέ, στον Ατζαλίνα... Ξάδερφός σου είναι. Μίλα του μπας και την πάρει μαζί του και κάνει τίποτα κι αυτό. Δες το, τρέχει και

παλεύει, και τίποτα δε γίνεται. Άντε, μην και καταφέρει κάτι το καημένο το κορίτσι... Σύρε από δω ο ένας, τράβα από κει ο άλλος το 'χουν. Και από λεφτά, τίποτα».

Ο Ξάδερφος μίλησε. Και ο Δημητρός το έκανε το καλό, παρόλο που δεν είχε σχέση με τη συγκεκριμένη υπόθεση. Χρησιμοποίησε τα μέσα του γραφείου όπου εργαζόταν και κανόνισε –πράγμα πολύ δύσκολο– μια άδεια των δυο τους για μια ολιγόωρη συνάντηση της νεαρής δημοσιογράφου με τη μελλοθάνατη. Ο διευθυντής των φυλακών έτυχε να έχει ανάγκη μια δημόσια τοποθέτηση, ένα άρθρο που θα του έδινε ώθηση καλλωπίζοντας το σκληρό προφίλ του, ώστε να περάσει ευκολότερα στον πολιτικό στίβο της χώρας ως ευγενής υποψήφιος του Λαϊκού Κόμματος.

Στο σημείο αυτό, ο Δημητρός Ατζαλίνας παρενέβη σαν από μηχανής θεός, του μίλησε αυτοπροσώπως όχι για ένα άρθρο, αλλά ενδεχομένως για μια ολόκληρη σειρά ευμενών τοποθετήσεων της εφημερίδας, καθώς –όπως του τόνισε με σαφήνεια– η νέα, ανερχόμενη δημοσιογράφος δεσποινίς Αλεξάνδρα Γκίκα θα του ήταν διά βίου ευγνώμων. «Σκεφτείτε το και διαφορετικά, κύριε διευθυντά. Κάνετε κάτι που δε σας στοιχίζει τίποτε απολύτως και ωφελείστε πολλαπλώς. Θα έχετε δείγμα του κειμένου της προτού δώσετε τη συγκατάθεσή σας. Εγγνώμαι προσωπικά. Τι λέτε;»

Ο διευθυντής επιφυλάχθηκε, αλλά όταν διάβασε, ύστερα από μερικές μέρες, το κείμενο, είπε το ναι κολακευμένος. Το προσχέδιο του άρθρου που κρατούσε στα χέρια του πρότεινε δημοσίως μια άλλη, πιο εξευγενισμένη μορφή του εαυτού του, κάτι που τον ικανοποιούσε απόλυτα. Υπέγραψε, λοιπόν, με χέρι βαρύ –επειδή δεν είχε μάθει ποτέ του να το κάνει– την άδεια για την είσοδο των δύο συνεργατών στο κατάστημα ηθικής και πνευματικής αναμόρφωσης πολιτών, που βρισκόταν στα όρια της περιοχής του Γκίζη.

«Τι ώρα είπε πως θα έρθει, Αλεξάνδρα;»

Πριν προλάβει να απαντήσει, η πόρτα του γραφείου άνοιξε απότομα, και ο διευθυντής Στεργίου μπήκε μέσα φουριόζος. Ο χώρος γέμισε από την αύρα του ανθρώπου της τάξης, του ήθους, του αινιγματικού δασκάλου που μυρίζει αφρό ξυρίσματος και στέκει μακριά σου αυστηρός, γνωρίζοντας, θαρρείς, κάποια κρυφή σκανταλιά σου.

«Ήρθατε;»

Ποτέ δεν υπήρξε λογική απάντηση σ' αυτό το ερώτημα.

Ο Ατζαλίνας χαμογέλασε.

Ο Στεργίου τούς έδωσε το χέρι. «Καθίστε, καθίστε...» είπε περνώντας πίσω από το γραφείο του. Συμμάζεψε μερικά χαρτιά που βολόδερναν εμπρός του αδιάφορα και τελικά σήκωσε τα μάτια του. Για μια στιγμή, η κίνησή του πάγωσε στα μισά, σαν να θυμήθηκε κάτι ιδιαίτερα σημαντικό. Πρώτα κοίταξε τον δικηγόρο και ύστερα τη δημοσιογράφο. «Θέλω να είμαστε σύμφωνοι πως ό,τι πρόκειται να γραφτεί θα περάσει πρώτα από τούτο εδώ το γραφείο. Το όνομά μου θα είναι γραμμένο στο άρθρο αρκετές φορές, και η φωτογραφία μου θα έχει το ίδιο μέγεθος με κείνη της φόνισσας. Είμαστε σύμφωνοι;»

Ο Ατζαλίνας άπλωσε το χέρι του να προλάβει την Αλεξάνδρα, αλλά δεν τα κατάφερε.

«Είμαστε, είμαστε. Όλα όπως τα είπαμε. Σας έχω φέρει ήδη κι ένα δεύτερο δείγμα να κοιτάξετε. Ευχαρίστως να κάνουμε όποια αλλαγή θέλετε».

«Αλεξάνδρα», της είπε ο Δημητρός κάνοντάς της ένα νεύμα. Η άπειρη νεαρή παραχωρούσε τα πάντα πάνω στον ενθουσιασμό της, χωρίς να απαιτεί τίποτα.

Ο Στεργίου αδιαφόρησε. «Σε τέσσερις μέρες θα μεταφερθεί στον θάλαμο των μελλοθάνατων δεξιά από την είσοδο. Σας ενημερώνω ώστε να ξέρετε». Κοίταξε μια τον έναν και μια τον άλλο, προκειμένου να σιγουρευτεί πως είχε γίνει αντιληπτός.

Το χέρι του Δημητρώ έσφιγγε το μπράτσο της δημοσιογράφου, ενώ το κεφάλι του κουνιόταν καταφατικά.

Ο Στεργίου σηκώθηκε. «Παπαντωνίου!» φώναξε.

Η πόρτα άνοιξε, και το άνοιγμά της γέμισε από έναν αστυφύλακα ο οποίος μάλλον βαριόταν που ζούσε. Όταν ο Στεργίου σταμάτησε να του δίνει οδηγίες, είπε ένα ξερό «Μάλιστα, κύριε διευθυντά», και πήρε μπρος. «Ελάτε», πρόσθεσε και ξεκίνησε να βαδίζει μπροστά τους σαν αργοκίνητο καράβι.

Η Αλεξάνδρα κοιτούσε διαρκώς απολογητικά τον δικηγόρο, αλλά αυτός δεν της έδινε καμία σημασία, λες και δεν υπήρχε καν δίπλα του. Στο τέλος, εκείνη δεν άντεξε.

«Δε θα ξαναμιλήσω... Εντάξει;»

«Το καλύτερο που μπορείς να κάνεις», την αποπήρε, χωρίς να στραφεί προς το μέρος της.

Εκείνη τσατίστηκε κι έμεινε αισθητά πίσω και από τους δυο τους. Τους έβλεπε να ξεμακραίνουν, αλλά δε νοιάστηκε, επειδή, όποτε ένιωθε ότι τη μάλωναν, μούτρωνε, την έπαιρνε το παράπονο και κλεινόταν στον εαυτό της. Τότε αποφάσισε να τους πάει κόντρα, να τους δείξει αυτή και άρχισε επίτηδες να κάνει μικρότερα βήματα, βουτηγμένα όλα στην πίκρα. Αισθάνθηκε παραπεταμένη, μικρή, σημάδι ασήμαντο στο περιθώριο της υπόθεσης. Είχε αρχίσει να μετανιώνει που είχε μπλέξει σ' αυτή την ιστορία, αλλά ήταν πλέον αργά.

Ο διάδρομος που ακολουθούσαν ήταν μισοφωτισμένος και μύριζε υγρασία. Πίεσε το μυαλό της για να το επαναφέρει στο παρόν. Κατέβηκε διστακτικά, ακολουθώντας τους έναν όροφο κάτω. Τώρα πρόσεχε διπλά μην πέσει και τσακιστεί και από την απροσεξία της δημιουργήσει ένα ακόμα πρόβλημα και δώσει μία ακόμα λαβή για προσβολή. Δεν ήταν καλά. Όχι, δεν ήταν καθόλου καλά. Κάτι απροσδιόριστο της είχε ανατρέψει τα πάντα. Η ψυχολογία της, εξαιτίας λίγων μόλις λέξεων, είχε πέσει τόσο, που της ερχόταν να βάλει τα κλάματα. Έσφιξε τις γροθιές της και πάλεψε να αντέξει.

Μετά τις σκάλες βρέθηκε μπροστά σε μια σειρά κελιών, που, αντί για τοίχο, είχαν μονάχα κάγκελα σιδερένια, διαμέ-

τρου δύο εκατοστών και βαμμένα γαλάζια. Τα 'χασε. Πίσω από αυτά υπήρχαν γυναίκες πολιτικές κρατούμενες –για τις οποίες είχε ακούσει, αλλά δεν είχε δει ποτέ της ούτε και είχε φανταστεί τον όγκο της δικής τους πραγματικότητας, που απείχε πολύ από αυτήν των απλών ανθρώπων– όρθιες, με ματιές κοφτερές, καχύποπτες και πεισιμωμένες, όπως διαπίστωσε, κι άλλες σαν κουφάρια πεταμένα στις γωνίες. Βασανισμένα, παραιτημένα ράκη, που κοιτούσαν και τους τρεις τους να περνούν με μάτια άδεια, δίχως ζωή, χωρίς ελπίδα, με τη βεβαιότητα του επικείμενου θανάτου να παίζει τον δικό της ρόλο στη δική της σκηνή, κι αυτές, κομπάρσοι, απλώς να υπάρχουν σε κελιά μικρότερα από τρία τετραγωνικά.

Η Αλεξάνδρα σοβάρεψε μπροστά στο θέαμα. Τα προβλήματα της αίφνης έδειχναν γελοία, πινελιές από σύννεφα στον ουρανό. Η παραδοχή αυτή της σκάλισε κάτι αλλιώτικο στο στομάχι και κάτι θέλησε να πει, χωρίς φόβο αυτή τη φορά, σαν να είχε δικαίωμα να το κάνει, αλλά καμία φράση δεν πήρε σχήμα στο μυαλό της – καμία με νόημα, τουλάχιστον, που θα την έβγαζε ασπροπρόσωπη. Το μόνο που καταστάλαξε μέσα της, σαν απόσταγμα της παράξενης αυτής διεργασίας, ήταν η σκέψη: *Στα σπουδαία γεγονότα χρειάζονται και σπουδαία λόγια.* Κι εκεί διακόπηκε, μιας και, δίχως να το καταλάβει, στεκόταν στο πλάι των δύο αντρών στο τελευταίο κελί, το οποίο, αντί για σίδηρα, είχε μπροστά του τοίχο και, στο κέντρο του, μια σιδερένια γαλάζια πόρτα με ένα συρόμενο παραθυράκι. Έξω από την πόρτα, στο έσχατο σημείο του υγρού διαδρόμου, καθόταν σ' έναν πάγκο ένα ζευγάρι καταρρακωμένων ανθρώπων μιας ηλικίας που θα ταίριαζε στους γονείς της μελλοθάνατης, η οποία, ήδη από τη σύλληψή της, δεν είχε ανοίξει το στόμα της να πει ούτε μία συλλαβή, η ευλογημένη.

Το πρόωρα γερασμένο αντρόγυνο, μόλις τους είδε να καταφτάνουν σαν κουστωδία, σηκώθηκε με κόπο, ελπίζοντας σε κάτι που δε γνώριζε τι θα μπορούσε να είναι. Ο αστυνό-

μος έκοψε τη φόρα στους γονείς με το χέρι του. Το ύφος του –συλλογίστηκε η Αλεξάνδρα– είχε την υπεροψία και την ψυχρότητα της εξουσίας.

«Μη σηκώνεστε».

Η φωνή του έφτασε στα αυτιά της αδικαιολόγητα παγερή, απότομη. Αμέσως μετά, τον είδε να ξεκλειδώνει την πόρτα, να τη σπρώχνει με τον ώμο του, να την ανοίγει βάζοντας όλη του τη δύναμη. Ύστερα της έγνεψε με κόπο, με τα χεΐλη σφιγμένα, λες και της παραχωρούσε, αθέλητα, κάτι δικό του.

«Πέρα».

Η Αλεξάνδρα έστεκε, ακόμα τρομαγμένη, πίσω από την πλάτη του. Ο αυθορμητισμός της το είχε βάλει στα πόδια, η παρουσία της τώρα δήλωνε υποταγή, φόβο για κάτι απροσδιόριστο που είχε να κάνει με τη μοίρα του ανθρώπου, κι αυτό το κάτι ενισχυόταν από την ιδιαίτερα πνιγηρή ατμόσφαιρα στον χώρο, τον ήχο βιαστικών βημάτων από πόδια που φορούσαν τσόκαρα κι ερχόταν τραχύς, φουριόζος, ενοχλητικός από τους πάνω ορόφους. Πώς να συγκεντρωθεί, λοιπόν; Και ύστερα ήταν και το άλλο, το χειρότερο: η αντήχηση της αγωνίας των γανιασμένων φωνών εκείνων που ούτε άντεχαν πλέον αλλά ούτε και υπέγραφαν.

Ποτέ τα βογκητά δεν ηρέμησαν κανέναν, ποτέ οι φωνές πόνου δε μαλάκωσαν καμία καρδιά. Και ακούγονταν, να πάρει η ευχή, τώρα που η μέρα είχε πάρει μπρος, και βογκητά και φωνές πόνου και βρισιές και παρακάλια σαν να κομματιαζόταν η ίδια η ψυχή, όλα από γυναικείες σπαρακτικές κραυγές. Πόσο θλιβόταν... Από κάπου αλλού ηχούσαν τραγούδια, κάτι σαν θούριοι ύμνοι που της έστυβαν το είναι βαθιά μέσα της και την έκαναν να θέλει να τρέξει, να σφίξει τη γροθιά της, να χώσει το κεφάλι της, έστω και για μια στιγμή, στο καρναβάλι εκείνης της ζωής: «... πως από τα σίδερα και τον πόνο θα 'ρθει μια μέρα η λευτεριά...» Τι στον διάολο ήταν; Δειλή ή άπρομη; Δεν ήξερε να πει. Και πάνω που έπρεπε πια

να αποφασίσει να πάρει τα πόδια της και να μπει στο κελί, άκουσε κάποιες μνημένες στον πόνο φωνές συμπαράστασης να έρχονται από κάπου αλλού. Από πού; Ένας Θεός ήξερε. Η ίδια αδυνατούσε να προσανατολιστεί, λες και βρισκόταν χωμένη βαθιά σε ύπουλο υγρό λαβύρινθο. Τις άκουγε, όμως, φωνές φορτωμένες συναισθήματα, ποτισμένες με δύναμη, με σθένος και ζωντάνια και απορούσε από πού αντλούσαν ζωή και χρώμα αυτές οι γυναίκες. Τις ζήλευε, άραγε; Ή τις φοβόταν; Μήπως την έσκιαζε το θάρος αυτών των καταδικασμένων τοποθετώντας τον εαυτό της στη θέση τους; Μα αν ήταν έτσι, θα ήταν δειλή...

Τα ωραία ρούχα της έρχονταν σε αντίθεση με το περιβάλλον. Η ψυχή της γνώρισε το κενό της απότομης υποχώρησης. Απώλεσε το κομμάτι της ελαφρότητας και το άλλο της παλλόμενης ελπίδας που κρατούσε ζωντανό στον δρόμο και τώρα το κοιτούσε φοβισμένη να χάνεται με πώση ελεύθερη στην Κόλαση. Ναι, σ' αυτήν! Ντράπηκε για κάθε κομψή πινελιά της, τη θεώρησε προσβολή προς ετούτο τον χώρο, ασέβεια, υπερβολή. Χαμήλωσε τα μάτια, αφέθηκε και τότε ήταν σαν να τα ένιωσε όλα πιο ήπια, πιο ταιριαστά. Θαρρείς και γινόταν ένα με το τυραννικό περιβάλλον.

«Πέρα μέσα. Τι κάθεται;» Η φωνή του αστυφύλακα είχε τη σκληράδα του ξυλοκόπου με το τσεκούρι απέναντι στον πεσμένο κορμό.

Τρόμαξε. Διάβηκε το άνοιγμα με τις παλάμες της ιδρωμένες. Οι κινήσεις της ήταν αργές, μουδιασμένες. Θα μπορούσε να τις πει και αβέβαιες. Τώρα που βρισκόταν μέσα στον κύκλο, συνειδητοποιούσε πως όλα όσα θεωρούσε ως βεβαιότητα μάλλον ήταν ανόητες υπερβάσεις ενός μυαλού που έπλεκε χίμαιρες, κατασκευές ενός κοριτσιίστικου νου, που φανταζόταν τον κόσμο χαρτί λευκό και τον εαυτό της μεγάλη ζωγράφο. Δεν υπήρχε, όμως, διέξοδος, και τότε, μέσα από αυτό το αγκύλωμα της σκέψης της, υποχρεώθηκε να πάρει μια βαθιά

ανάσα. Χαλυβδώθηκε, έκανε δύο γρήγορα βήματα κι έπεσε στα γόνατα σαν σπουδαία θεατρίνα. Χρειάστηκε να επιστρατεύσει όλο της το θράσος και την ενεργητικότητά της και μόνο τότε άφησε τα χείλη της να σαλέψουν.

«Να δεις που όλα θα πάνε καλά, όλα θα πάνε καλά...» ψιθύρισε στην κοπέλα που ήταν καθισμένη στο πάτωμα.

Είπε τη φράση της συγκαταβατικά, όπως θα μιλούσε σε κάποιο παιδί με νοητικές δυσκολίες, σε μια μάνα βουτηγμένη μέχρι τον λαιμό στο πιθάρι του πόνου για άλλους λόγους, πέρα από τους πολιτικούς. Πρόσεξε πως τα μαλλιά της κοπέλας είχαν πάρει να γκριζάρουν στις ρίζες τους, αν και ήταν σχεδόν στην ηλικία της – απ’ ό,τι έδειχναν τα χαρτιά, δηλαδή.

Τόλμησε να απλώσει το χέρι να της τα χαϊδέψει. Ένωσε την ανάγκη να το κάνει, μιας και το μυαλό της είχε αδειάσει εμπρός στο δράμα ενός ανθρώπου που επρόκειτο να χάσει τη ζωή του. Αυτόματα, η μορφή της νεαρής γυναίκας που θα τουφεκιζόταν σε έξι μέρες απέκτησε μια άλλη διάσταση στον νου της, που συνέθετε τη λέξη «δέος» με γράμματα χοντρά κεφαλαία. Μορφή ιερή την ονόμασε.

Έτριψε μερικές τρίχες του κεφαλιού της στα χέρια της. Η υφή τους έμοιαζε με κείνη του ακατέργαστου μεταξιού. Άγριες, αλλά στο βάθος τους εκκρεμούσε μια υπόσχεση πως θα κατάφεραν με αγάπη και πλύση να μαλακώσουν κάμποσο. Ευτυχώς, οι φωνές απ’ έξω, για κάποιον λόγο, είχαν πάψει. Δεν αντέχονταν πολλά δράματα μαζί.

Η Ιουλίτσα έγειρε το πρόσωπό της λοξά, και η όψη της θύμιζε σούρουπο. Εκείνο το σύθαμπο που αφήνει η κούραση να κοπιάσει, να έρθει να συστηθεί σε κάθε μορφή που έχουν σωθεί οι ελπίδες της. Ήταν ολόκληρη μια τραγωδία σε αποσύνθεση. Κραυγές και λύπες ξέχωρα, άτακτα σκορπισμένες, να συνθέτουν ένα και μόνο κορμί.

Η Αλεξάνδρα έβγαλε μια χτένα από την τσάντα της και άρχισε να τη χτενίζει. Λίγους πόντους στην αοχή, μακρύτε-

ρες διαδρομές στην επόμενη περασιά και ακόμα μεγαλύτερες στη μεθεπόμενη.

«Να δεις που όλα θα πάνε καλά. Ποια το λέει αυτό;» τη ρώτησε.

Δεν πήρε απάντηση. Παρ' όλα αυτά, συνέχισε.

«Το Βγενιώ σου το λέει. Το Βγενιώ σου, ε;»

Περίμενε λίγο και επανέλαβε από την αρχή τον μονόλογό της. Το έκανε ακούραστα, ξανά και ξανά. Άλλωστε, τούτο είχε έρθει να κάνει και είχε φτάσει διαβασμένη, έχοντας ξεκοκαλίσει όλες τις μαρτυρίες των συγγενών και των φίλων που είχαν δημοσιευτεί σε κάθε έντυπο.

«Ποια το λέει; Το Βγενιώ σου το λέει».

Και τότε, έπειτα από αρκετή ώρα και πολλές επαναλήψεις, έγινε το πρώτο μικρό θαύμα. Η νεαρή γυναίκα άνοιξε το στόμα της και αναμάσησε μηχανικά, δίχως συγκίνηση, με φωνή που η χροιά της είχε την πατίνα της απάθειας:

«Το Βγενιώ μου το λέει».

«Το Βγενιώ σου έφυγε ποτέ από κοντά σου; Σ' άφησε ποτέ;»

«Ποτέ το Βγενιώ μου».

«Και άμα σου πω να θυμηθείς, εσύ τι θα κάνεις;»

Η κοπέλα δεν απάντησε ούτε γύρισε. Έμεινε να κοιτάζει τον γκριζο τοίχο.

«Και άμα σου πω να θυμηθείς, θα θυμηθείς για μένα;»

Η νεαρή γυναίκα παρέμεινε λιθάρι. Μονάχα η ανάσα της δήλωνε ζωή, όσες φορές κι αν άκουσε την ερώτηση.

«Θα θυμηθείς για την κόρη σου; Για το Βγενιώ σου;»

«Για το Βγενιώ μου...»

Η καρδιά της Αλεξάνδρας πήγε να σπάσει. Ήθελε να ανοίξει την πόρτα να φωνάξει σε όλους να μπουν μέσα για να δουν τι είχε καταφέρει, αλλά πού να κουνηθεί. Η ισορροπία κρεμόταν από μια κλωστή.

«Για το Βγενιώ σου, την κόρη σου».

«Την κόρη μου, το Βγενιώ μου...»

«Ναι, μάνα. Πόσα έγιναν προτού έρθεις εδώ... Εδώ κάνει κρύο, ε;»

«Εδώ κάνει κρύο».

Η κοπέλα, όλο το διάστημα που ήταν στη φυλακή, καθόταν σε μια κουβέρτα και κοιμόταν στο πάτωμα, το ίδιο όπως κι όλες οι άλλες κρατούμενες, που από το '49 και μετά είχαν πληθύνει απότομα. Δεν ήταν τα εγκλήματα που διαπραττόνταν, δεν ήταν η ηθική του κόσμου που είχε πάρει τον δρόμο τον χειρότερο, αλλά οι πολιτικές αντιλήψεις που δε μαντρώνονταν και ο θυμός για το άδικο, που ολοένα και φούσκωνε σαν το προζύμι.

Όταν ο Εμφύλιος σάπασε, η χώρα χωρίστηκε σε νικητές και ηττημένους. Οι νικητές δεν είχαν τη δύναμη να σταθούν στο ύψος τους και εξαργύρωναν την ισχύ τους σε εξορίες, φυλακίσεις και εκτελέσεις. Τα μίσση φαίνονταν ανάικα να μηδενίσουν τους λογαριασμούς τους και ζητούσαν επιπλέον εκδίκηση. Υποταγή. Η ιστορία ποτέ της δε δίδαξε ή, αν το έκανε, ο άνθρωπος δεν υπήρξε ποτέ καλός μαθητής. Πάντα επαναλάμβανε τα λάθη του παρελθόντος, παραμένοντας οπαδός της μάταιης ελπίδας ότι με την ίδια συνταγή θα προκύψει διαφορετικό αποτέλεσμα.

Δύο οι φυλακές αυτές του ευεργέτη Αβέρωφ στη βασίλισσα Όλγα για τους αργυρούς της γάμους και ευγενής παραχώρηση εκείνης στο δημόσιο το 1896. Κατασκευασμένες για αναμόρφωση ανηλίκων –πίσω από τα προσφυγικά των Αμπελοκήπων– κατέληξαν το 1916 σε αναμορφωτήριο πολιτικών ιδεών, κέντρο καλοντώματος γνώμης, απόψεων και «πιστεύω». Ανάμεσα σε όλες εκείνες τις, για ιδεολογικές διαφορές, κρατούμενες, βρίσκονταν κατά διαστήματα και μερικές άλλες, καταδικασμένες για εγκλήματα του ποινικού δικαίου, προερχόμενες κυρίως από την επαρχία, όπως και η Ιουλία Προβιού.

«Ο άντρας σου, μάνα, ο πατέρας πού είναι;»

Ο κορμός της νεαρής γυναίκας ξεκίνησε ένα αχνό, ένα σχεδόν αδιόρατο πηγαινέλα, ένα μετέωρο εμπρός πίσω που έδειχνε να μην έχει τελειωμό. Το εκκρεμές εκείνο ήταν λες κι έπαιρνε δύναμη από μια πάλη που βρισκόταν σε εξέλιξη στο κέντρο του μυαλού της.

«Και ο άντρας σου, ο πατέρας, πού είναι;»

Τα χείλη της, που από καιρό είχαν μελανιάσει, κινήθηκαν ελαφρά, ψιθυρίζοντας τις νότες ενός οργάνου που δεν είχε χορδές.

«Και ο άντρας σου, ο πατέρας, πού είναι;»

«Πού είναι;»

Πνοή ανέμου, ιδέα, πιθανότητα οι λέξεις που ξεμυτούσαν. Μπορεί και ελπίδες μιας σπουδαίας ανατροπής. Η ώρα, όμως, περνούσε δίχως να υπάρχει εκμεταλλεύσιμη πρόοδος –πέρα από τις πρώτες λέξεις– χωρίς να υπάρχει εκείνη η κουβέντα-χερούλι απ’ όπου θα μπορούσε να πιαστεί για να τραβήξει έξω και τις υπόλοιπες. Και τώρα τι γινόταν; Ματαινόταν πά-λι και η ίδια; Άρχισε να φοβάται; Σκέφτηκε πως ο φόβος είναι γενικώς παράλογο συναίσθημα κι έχει άμεση σχέση με το μέλλον, ποτέ με το παρόν. Τι την ένοιαζαν, όμως, αυτά τώρα; Εκείνη δε βουλευόταν. Οι κανονικότητες και οι λογικές έχουν να κάνουν με ανθρώπους σε κατάσταση ηρεμίας, κι εκείνη ξαφνικά είχε χάσει την ηρεμία της. Πόση ώρα βρισκόταν εδώ; Κρούωνε ήδη. Για μια στιγμή, η ανησυχία της φούντωσε, πανικοβλήθηκε στη σκέψη πως την είχαν ξεχάσει, πως θα έμενε εδώ όσο καιρό θα βρίσκονταν και οι άλλες, που είχαν λάβει μέρος στον Εμφύλιο με οποιονδήποτε τρόπο ή έτυχε να βοηθήσουν αντάρτες στον πόλεμο ή είχαν εκφράσει άλλες ιδέες διαφορετικές από τα συμφέροντα των μεγάλων, των μικρών ή των μικρότερων δυνάμεων, που λυμαίνονταν όπως μπορούσαν τον κόσμο όλο.

Απορούσε πώς ήταν δυνατόν να υπάρχουν άνθρωποι που

άντεχαν το μαρτύριο αυτό της παραμονής σε τούτο τον χώρο, κι όταν πρόσθετε και τον πόνο των βασανιστηρίων που φημιολογούνταν ότι γίνονταν, αδυνατούσε ακόμα και να το σκεφτεί.

Τινάχτηκε όρθια. Δάγκωσε τα χέρια της. *Η ζωή σε σύνθλιψη*, σκέφτηκε. Όποιο έγκλημα και να είχε κάνει κάποια, ποια λογική την καταδίκασε σε τούτα τα μαρτύρια; Είχε ακούσει πως κάποιες της απειλούσαν το παιδί με το πιστόλι στον κρόταφο κι εκείνη δε μαρτυρούσε τους συντρόφους της, άντεχε. Τι ψυχές υπήρχαν γύρω της... Πόσες ψυχές χαλύβδινες σε τούτο το κτίριο; Πόσοι ήρωες που αγνοούσε; Και πόσοι δαίμονες, που μετουσίωναν αυτές τις γυναίκες σ' εκείνο το άριστο που ήταν; Σωστά το έλεγε: για να υπάρξει άγιος, πρέπει πρώτα να υπάρξει δαίμονας. Το καλό δίχως το κακό θα ήταν ανύπαρκτο από πάσα και προς πάσα κατεύθυνση.

Ήταν σίγουρη πως καμία από κείνες τις ζαρωμένες υπάρξεις που είδε καθώς ερχόταν στο κελί αυτό δεν ξύπνησε μια μέρα και είπε θα γίνω ηρωίδα. Απλώς έτυχε. Από οργή ή από ανάγκη, έτσι γίνονται οι ήρωες. Κι όμως, όλη εκείνη η ακατάβλητη δύναμη έστεκε ολόρθη πίσω από αυτούς τους υγρούς τοίχους, μέσα σε όλες εκείνες τις ρυπαρές από την κακουχία μορφές, τις ζωγραφισμένες με αίμα στη μύτη, στο στόμα, στη μήτρα, στο έντερο. Πελώριες μορφές, μιας και ακόμα είχαν τη δύναμη και τριγυρνούσαν με ιδέες ανένδοτες γύρω τριγύρω, χωρίς ταμπέλες, χωρίς ονόματα, δίχως κανένα διακριτικό. Πώς θα μπορούσε, γνωρίζοντας, να συνεχίσει να ζει αμέριμνα;

Η πόρτα, που άνοιξε με πάταγο, τη βρήκε όρθια. Την ηρεμία της στιγμής, της αφοσίωσης, διέλυσε με τσεκούρι ο αγέλαστος αστυφύλακας.

«Φαΐ».

Καλά, πότε είχε φτάσει μεσημέρι;

Τον είδε να βουτάει σε μια κατσαρόλα μια κουτάλα και να τη βγάζει γεμάτη πολτό. Τον πρόσεξε να την αποθέτει με

προσοχή σ' ένα τσίγκινο πιάτο αφημένο σε μια γωνιά, δίπλα από ένα κουτάλι με κολλημένα ολόγλυφα τα υπολείμματα του προηγούμενου γεύματος. Στο τέλος γέμισε την κούπα της με νερό. Άλλες κρατούμενες έτρωγαν σε διαφορετικό μέρος, συναγμένες. Ετούτη εδώ, όχι.

«Το φαγητό σου, μάνα. Να σε ταΐσω;»

Η κοπέλα άπλωσε το χέρι της.

Η Αλεξάνδρα, που είχε αρχίσει να κρυνώνει περισσότερο, αισθάνθηκε αλλόκοτα. Φαντάστηκε τον εαυτό της σαν τον άνθρωπο που εισβάλλει απρόσκλητος σ' ένα σπίτι και αρχίζει να σκαλίζει τα μυστικά του, επειδή οι ιδιοκτήτες παραμένουν ανήμποροι, δεμένοι, με κάποιον ανεξήγητο τρόπο, στις καρτέλες τους γύρω από το καλό τους τραπέζι. Είδε τον σκοπό της σαν πορθητή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, καταχραστή της, αφού, με ποικίλες έννοιες, χλεύαζε την εμπιστοσύνη μιας εξουθενωμένης σωματικά και πνευματικά μελλοθάνατης.

Ξαφνικά ένιωσε να περνάει απέναντι. Από δυνάστης, θέλησε να γίνει συντρέχτρα, βοηθός, αρωγός, στον βαθμό που μπορούσε. Μακάρι να τα κατάφερνε. Μακάρι. Δε θα γινόταν κι εκείνη γρανάζι ενός συστήματος που αντιλαμβανόταν ότι έζεχνε ιδιοτέλεια, βία και στρεβλή θεώρηση. Μακάρι να άντεχε μέχρι το τέλος. Αυτό αποφάσισε, φαντασιώνοντας τον εαυτό της σαν καμωμένο από χάλυβα. Κι έτσι, ξαφνικά, γύρισε ανάποδα όλη η θλίψη κι όλος της ο φόβος.

«Πού είμαι;» ρώτησε η Ιουλίτσα.

Η φωνή της ακούστηκε μεστή, γλυκιά, απρόσμενα καθαρία. Νίκησε τον ψίθυρο, που δεν καταλάβαινες αν ήταν ανάσα μπερδεμένη ή λόγος.

«Εδώ είσαι, μαζί μου. Δεν έχεις τίποτα να φοβάσαι. Καλένας δεν πρόκειται να σου κάνει κακό». Η φωνή της Αλεξάνδρας ακουγόταν πια στέρεη.

Εκείνη δε μίλησε. Εξακολούθησε να κινεί τον κορμό της,

έχοντας αυξήσει αισθητά το διάνυσμά του. Στην Αλεξάνδρα φαινόταν θαρρείς και αγωνιζόταν να βρει δύναμη να πει εκείνα που ήθελε.

«Δε φοβάσαι πια... Είμαι δίπλα σου. Δεν είμαι;»

«Είσαι».

«Βλέπεις;»

Τα μάτια της Ιουλίτσας πήραν τον ανήφορο. Θα έλεγε κανείς, αν την παρατηρούσε καλύτερα, πως πάσχιζε να τα ανεβάσει στον μικρό φεγγίτη, ο οποίος έριχνε στο κελί το κομμάτι της μέρας που φάνταζε ακόμα φωτεινό.

Το φαγητό ήταν στα πόδια της. Με χέρι που έτρεμε, έπιασε το κουτάλι. Της φάνηκε κρύο. Όλα της φαινόταν κρύα. Κρύα και ξένα. Μακρινά, λες και η πλάση είχε αντικαταστήσει την πρωτόλεια ουσία της, τα συστατικά της, τις απλές έννοιές της με άλλες δυσνόητες, με κάποιες πολύ πιο περίπλοκες, που χρειάζονταν σοβαρή επεξεργασία, ανάλυση και, ίσως, επεξήγηση. Έδειχνε να κοιτάζει τα πάντα μέσα από τον σωλήνα του καλειδοσκοπίου, που τα παραμορφώνει όλα. Δεν μπορεί, όμως, να ήταν έτσι από παλιά. Σίγουρα, κάποτε ο κόσμος αυτός θα της ήταν περισσότερο γνώριμος, πιο κατανοητός, λιγότερο παγωμένος και, άρα, περισσότερο θερμός. Αφησε το κουτάλι της. Καταλάβαινε ήδη τη μορφοποίηση κάποιας ιδέας, γαντζωμένης στις παρυφές του εγκεφάλου της, μακριά από τη σφαίρα επιρροής της. Ασφαλώς, κοντά, αλλά και μακριά συγχρόνως. Πίσω από αυτήν τρεμόπαιζε η σκιά πολλών γεγονότων, γνωστών, σίγουρα γνωστών, αλλά και αδιευκρίνιστων, θολών. Αυτή η πιθανότητα της συνολικής γνώσης έμενε εκεί, στην άκρη της γλώσσας της, αλλά δεμένη σφιχτά, πολύ σφιχτά: τόσο που να μην αρθρώνεται. Κι όσο τη ρωτούσε, τόσο αυτή δενόταν και σφιγγόταν και στο τέλος ερχόταν σαν εχθρός. Τι είχε φάει χτες; Τι έτρωγε τώρα; Τι σημασία μπορεί να είχε; Έτσι δε σκεφτόταν μέρες πριν; Τι σημασία θα μπορούσε να έχει καθετί;

Αυτό ήταν ένα καλό ερώτημα, καθώς ουσιαστικά τίποτα

δεν είχε σημασία, εκτός από την απρόσμενη εκείνη μνήμη που της πρόσφερε ευχαρίστηση: φιλοκομμένη κόκκινη ντομάτα περιχυμένη με λάδι και ελιές μαύρες. Τι χρώματα! Τα είχε ζήσει αυτά: φυσικά και τα είχε ζήσει. Αλλά τώρα που θυμόταν την όψη τους, είχε ξεχάσει τη γεύση τους. «Γεύση», τι λέξη! Την ήξερε και τούτη. Περιέγραφε, περιέγραφε, περιέγραφε τα φαγητά, αλλά όχι ακριβώς αυτά. Κάτι άλλο μέσα από αυτά. Τέλος πάντων, ας προσπαθούσε να θυμηθεί τη λέξη «γεύσεις» αργότερα και θα ήταν πολύ ευχαριστημένη.

Τι σπαθί από φως ήταν αυτό;

Κατάπτε ακόμα μία μπουκιά και θέλησε και μια δεύτερη. Πώς έβρισκε το πιάτο της τόσο εύκολα χωρίς καν να το βλέπει; Την τάιζαν; Την τάιζαν, κι εκείνη τάιζε το μικρό της. Παλιά, βέβαια. Το μικρό της; Το μικρό της κοριτσάκι; Μα βέβαια, το μικρό της κοριτσάκι. Το Βγενιώ της! Να που όλα γίνονταν ωραία, να που και τα σπαθιά κάνουν καλό όταν σκίζουν τα σκοτάδια. Ποιος να το 'λεγε πως ένα σπαθί καλουπώνεται για καλό. Αλήθεια, ποιος;

Πόσα φαγητά είχε εφεύρει ο κόσμος; Πώς σκαρφάλωνε έτσι στη ζωή; Η ζωή είναι ανηφόρα; Βρίσκεται πίσω από τοίχο, πίσω από κάτι, τέλος πάντων, που πρέπει να αγωνιστείς να το καβαλήσεις και να βρεθείς μέσα της ή είναι σε μια πεδιάδα με χρώματα πράσινα, έτοιμη, περιμένοντας όλους να τη χαρούν; Πράσινα; Πόσα χρώματα υπάρχουν; Πράσινα είναι τα δέντρα. Τα δέντρα είναι πράσινα και ο ουρανός γαλάζιος όταν δε βρέχει. Κι όταν βρέχει, είναι σαν τη στάχτη της φωτιάς, γκρίζος. *Το φράγμα σπάζει, Θεέ μου, σπάζει. Κι εγώ είμαι ανέτοιμη για τέτοια συμφορά...*

Αναδυόταν αιφνίδια σαν ψάρι μέσα στο δίχτυ του ψαρά, μέσα από μια οκηρηή αιωνιότητα που ασυνείδητα έπλεε μέσα της άγνωστο για πόσο καιρό, εντελώς άγνωστο. Αυτό ήταν για καλό ή για κακό; Πόσες μέρες είχε να δει το Βγενιώ της; Τι μέρες; Μήνες. Τι μήνες; Χρόνια...

Τι μέρα ήταν; Δευτέρα. Μα καλά, και χτες Δευτέρα δεν ήταν; Να κόλλησε η εβδομάδα; Κολλούν οι εβδομάδες; Με τον κόσμο όπως είχε γίνει σήμερα, όχι μόνο οι εβδομάδες θα κολλούσαν, αλλά και οι μήνες, για να μην πει και τα χρόνια και τη χαρακτηρίσουν παράξενη.

Πόσες ιδέες μαζεμένες... Πεινούσε; Είχε χορτάσει; Πόση ώρα έτρωγε;

Κάτι είχε αλλάξει προς το καλύτερο. Την τάζε ένα κορίτσι, την τάζε και της μιλούσε, αλλά δεν άκουγε τη φωνή της. Προτιμούσε να ακούει τη δική της μιλιά τώρα, ναι, τη δική της, επειδή της φανέρωνε... Όχι της φανέρωνε, λάθος. Μάλλον της ξεδιάλυνε τη γλώσσα της συνεννόησης. Σε ποια γλώσσα θα μιλούσε αν δεν ήξερε τα λόγια; Αλλά δεν ήταν μόνο όμορφα όλα, είχε και άσχημα η γλώσσα αυτή. Κάτι άσχημα πυρρό, καρφί μελωμένο. Όχι μελωμένο· κόκκινο από φωτιά, χωμένο στα βράθη της. Κι εκείνη η ιδέα, η δεμένη σφιχτά μέσα της, την έπνιγε.

Πώς την είχε πει εκείνος ο λιμοκοντόρος ο λιανός από το πάνω χωριό; Επειδή το σπίτι του έβλεπε ολάκερη την πίσω μεριά της πλαγιάς, νόμιζε πως κρατούσε τον πάπα από τα... Άντε, να μην πει τώρα. Άντε... Πώς τον έλεγαν;

Δε θυμόταν το όνομά του, αλλά την είχε πει «ωραία». Πόσο να ήταν τότε εκείνη; Παιδί θα ήταν, σχολειό θα πήγαινε. Μωρέ, σχολειό θα πήγαινε. Αλλά σε ποιο μέρος ήταν το σχολειό της και σε ποιο το σπίτι της; Καλά το σχολειό της... Αλλά το σπίτι της; Στους Ραφταναίους. Στους Ραφταναίους, το θυμήθηκε. Λίγο πιο πάνω από τους Ραφταναίους ή από τους Ραφταναίους λίγο πιο κάτω, από το άλλο χωριό, που ήταν κομμάτι ψωριάρηδες; Θα ρωτούσε το Βγενιώ. Θα το ρωτούσε, αρκεί να το θυμόταν.

Την ώρα εκείνη, η πόρτα άνοιξε, και ήρθε να ελέγξει πάλι την κατάσταση ο ίδιος αγέλαστος αστυφύλακας.

Η κοπέλα δεν ενδιαφέρθηκε.

Η Αλεξάνδρα σηκώθηκε.

Το προξενιό της Ιουλίας Βένιου με τον μεγαλοκτηματία Γιωργίκη Προβιό έμελλε να γίνει το σπουδαίο νέο ολάκερου του κάμπου της Λάρισας. Έπειτα από μερικά χρόνια, ο επιλογος του γάμου της σφραγίζεται με τη δολοφονία του συζύγου και της τρίχρονης κόρης της. Η ίδια, έχοντας καταδικαστεί σε θάνατο, παραμένει αμίλητη, αποδεχόμενη τη μοίρα και, συνεκδοχικά, την ενοχή της.

Έξι μέρες πριν από την εκτέλεσή της, η νεαρή δημοσιογράφος Αλεξάνδρα Γκίκα προσπαθεί να της πάρει μια συνέντευξη μέσα στις Φυλακές Αβέρωφ, όπου και κρατείται· στο πλευρό της ο δικηγόρος Δημητρός Ατζαλίνας.

Οι αγνές μνήμες της καταδικασμένης, που δείχνει να ξυπνάει από τον λήθαργο, θα τους γυρίσουν πέντε χρόνια πίσω, στη μετεμφυλιακή εποχή τον Δεκέμβριο του 1949. Η αφήγησή της γεννά και στους δύο ζωηρές υποψίες πως υπάρχει μια «πλάγια ιστορία», μια δεύτερη εξήγηση των γεγονότων που η αποδοχή και απόδειξή της μπορεί να την αθωώσει. Αλλά ο χρόνος που τους απομένει είναι λιγοστός.

Υποθέσεις, συνδέσεις γεγονότων, συνειρμοί, αποφάσεις κι ένας αγώνας δρόμου για να αποδείξουν την αθωότητά της, ενώ οι δείκτες του ρολογιού έχουν ξεκινήσει ήδη να μετρούν αντίστροφα. Τα γεγονότα δικαιολογούν κάθε ψήγμα αισιοδοξίας.

Η αλήθεια, όμως, δεν έχει φανερώσει την τελική της όψη...

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ
www.psichogios.gr

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 24017

Ε Σ Ε Ι Σ Κ Ι Ε Μ Ε Ι Σ Π Α Ν Τ Α Σ ' Ε Π Α Φ Η